

چکیده

امروزه کشاورزی در اکثر کشورهای در حال توسعه به تنهایی نمی‌تواند فرصت‌های اشتغال و منابع درآمدی کافی برای رفع تمامی نیازهای مناطق روستایی را تأمین نماید، از این رو، گردشگری به عنوان راهبردی برای توسعه روستایی و بازساخت روستاها است. هم‌اکنون در بسیاری از روستاها فعالیت‌های گردشگری در نواحی روستایی صرفاً به گشت و گذار در روستا تعبیر می‌شود و با توجه به پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های موجود در مناطق مختلف روستایی، شکل خاصی از گردشگری شکل نگرفته و برنامه‌های هدفمندی به این منظور تعریف نشده است و این ضعف سبب می‌شود نواحی روستایی با چالش‌هایی روبرو شوند. به همین منظور هدف این پژوهش بررسی پتانسیل‌های موجود، بررسی کیفیت محیط و آمایش محیطی منطقه مورد مطالعه است. در این راستا از آنجایی که شغل غالب جمعیت روستایی محدوده مورد مطالعه کشاورزی می‌باشد شکل‌گیری و توسعه فعالیت‌های گردشگری کشاورزی، بهره‌برداری و استفاده درست از منابع و توان‌های انسانی و محیطی، مدیریت خردمندانه محیط و کاربری صحیح منابع می‌تواند راهبرد مناسبی برای ارتقاء کیفیت محیط و پایداری محیطی باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و به لحاظ روش انجام تحقیق، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری سه گروه شامل گردشگران، مدیران محلی روستاها و کارشناسان متخصص بودند. ۱۶ روستا از ۳۸۲ روستای دارای سکنه شهرستان رودسر با شیوه هدفمند و قضاوتی انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و توزیع تصادفی بین ۳۸۴ نفر مورد تجزیه و تحلیل گردید و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی از جمله آزمون خی‌دو و نرم‌افزار SPSS و مدل پتانسیل‌های گردشگری کشاورزی و مؤلفه‌های کیفیت‌بخش محیط در محدوده مطالعاتی ارائه و در راستای آمایش محیطی روستاها اولویت‌بندی شدند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که همه نواحی جغرافیایی (جلگه، کوهپایه و کوهستانی) توان رونق گردشگری کشاورزی را دارا می‌باشند اما در وضع کنونی گردشگری کشاورزی به معنای واقعی آن و به طور ملموس تحقق نیافته است و اینکه رونق گردشگری کشاورزی می‌تواند باعث بهبود کیفیت دسترسی به نواحی روستایی، تنوع اشتغال، بهبود کیفیت خدمات گردشگری و سبب تغییر در الگوی ساخت و ساز در روستاها شود. از سوی دیگر در ارزیابی مؤلفه‌های کیفیت‌بخش محیط روستاها برای رونق گردشگری کشاورزی، با استفاده از مدل کمی تاپسیس، مؤلفه‌های زیبایی‌شناختی با کسب امتیاز $C^* = 0/9637$ در رتبه اول، مؤلفه‌های عملکردی - ساختاری و فعالیتی با کسب امتیاز $C^* = 0/5760$ در رتبه دوم و مؤلفه‌های زیست‌محیطی با کسب امتیاز $C^* = 0/4251$ در رتبه سوم قرار گرفتند. و همچنین با توجه به امتیاز ریزمؤلفه‌ها روستاهای دارای پتانسیل گردشگری کشاورزی به ترتیب اولویت‌بندی شدند.

واژگان کلیدی: گردشگری کشاورزی، مؤلفه‌های کیفیت محیط، نواحی روستایی، شهرستان رودسر.